

KÖNYVISMERET HÁZIDOLGOZAT

*A Ha a világ rigó lenne és a Mother Goose című mondókáskönyvek
összehasonlító elemzése*

Készítette: Szauter Dóra

Konzulens: Buda Attila

PPKE könyvkiadói szakember képzés

Budapest, 2010. május 28.

- (1) Weöres Sándor: *Ha a világ rigó lenne*. Kalligram, 2009, Pozsony.
 (2) Rackham, Arthur: *Mother Goose. Old Nursery Rymes*. Wordsworth Editions, 1994

A könyvek jellemzése formai szempontok alapján

- (1) könyv B/5-ös méretben, keménykötéssel, cérnafűzötten, fényes fóliával készült. Borítóján (1. ábra) fehér alapon a szerző és cím szerepel, valamint Hincz Gyula illusztrátor csaknem egész oldalas színes illusztrációja, melyen feltűnik a címbeli rigó is. A könyv gerincén a szerzőt és a címet tüntették fel. A hátsó borítón a kiadó nevén, webcímén, a vonalkódon és a forintban, euróban és szlovák koronában feltüntetett bruttó áron kívül a középpontban szintén egy rigót ábrázoló képet láthatunk. A belív famentes, 120 grammos ofszetpapírra készült.
- (2) könyv A/5-ös méretben, ragasztókötéssel, fényes fóliával készült. Borítóján a sorozatcím (Wordsworth Classics), a könyv teljes címét, a gyűjtő-illusztrátor nevét szerepeltetik. Apró betűs megjegyzésben az oldal alján térnek ki arra is, hogy az olvasó a teljes kiadást tartja a kezében. Itt látható Rackham egyetlen színes illusztrációja (2. ábra) is, mely a *Rain, rain, go to Spain* címet viseli: három gyermek egy esernyő alatt, a háttérben szivárvánnyal. A borító hátsó tábláján megismétlődik az első tábla címsávja (sorozatcím, teljes cím, a gyűjtő-illusztrátor neve), melyet a kötetet méltató rövid fülszöveg, majd a vonalkód követ. Itt helyezték el a borítóillusztráció címét és forrását, valamint a borító tervezőjét és a kiadó honlapját. A belív fatartalmú, volumenizált papírra készült.

Mindkét könyv klasszikus mondókáskönyv. Megjelenésük is ennek megfelelő: a hagyományos, az idő múlásával klasszikussá vált illusztrációk a szöveggel egyenértékű szerephez jutnak.

Címnegyed

- (1) Szennycímlap: a szerző nevét és a címet tartalmazza egy sorban, középre zárva, a tükör tetejéhez igazítva, verzója várak. A címlapon a szerző, a könyv címe, a könyv illusztrátora, alatta a nap és a madármotívumot tartalmazó illusztráció, majd a kiadó neve és a kiadás éve szerepel. A címlap verzóján a szerkesztőt, a kiadás számát és a copyright információt találjuk.
- (2) Szennycímlap: a könyv címét tartalmazza középre zárva, verzója várak. A címlapon a teljes cím, a gyűjtő-illusztrátor neve, alatta egy a címbeli libát ábrázoló vonalrajz, majd középre, a tükör aljához igazítva a kiadó logója és a sorozat neve látható. Verzóján elsősorban promóciós anyag: a kiadó honlapja, céginformációk, rendelési információk, postacím található, de itt kapott helyet az ISBN-szám, a copyright, a tördelő neve és a nyomdai információ is.

Tipográfiai elemzés

- (1) A kenyérszöveget tizennégyes fokozattal, a címeiket ennek megfelelő kapitálissal szedték. A betűk színe fekete. A mondókákat öt nagyobb csokorba rendezték, mindegyiket külön belső szennycímlap vezet be, melyen a fejezet címe látható tizennyolcas verzállal középre, a tükör tetejéhez igazítva. Ezt minden esetben a fejezetcímmel összeesengő egészoldalás illusztráció követ. A belső szennycímlapok

mindig páratlan oldalra esnek, az illusztrációk és az ügyes tördelés segítségével egyetlen vákát oldal sincs. A fejezeteken belül egy-egy oldalra hosszúságuktól függően egy-négy mondóka jut, s szinte mindegyikhez tartozik külön illusztráció. A fehér alapon fekete betűk monotóniáját a színes rajzok gazdagsága avatja igazán gyermekkönyvvé.

- (2) A belív egyszínnyomással készült. A kenyérszöveget tizenkettes fokozattal szedték, melyet a mondókák elején található iniciálék és Rackham rajzai tesznek változatosabbá. A vonalrajzok többféle minőségben vannak jelen: hol pusztán sordízként, hol a szöveggel szoros tartalmi egységben. Előfordul, hogy fizikailag is szoros egységet alkotnak: a figurák „belemásznak” az iniciálékba vagy körbefolyják a versszakokat (3. ábra). A mondókák gyűjteménye egy egységként szerepel, nincs fejezetekre bontás a kötetben belül. A ritkán előforduló szövegen belüli kijelölésekre kurziválást, a mondókákhoz fűzött rövid magyarázatokra, kiegészítésekre kisebb fokozatot és kurziválást alkalmaznak. A kötet oldalain végighalad a fejléc, mely páros és páratlan oldalakon egyaránt a könyv rövid címét és az aktuális oldalszámot tartalmazza.

Járulékos részek bemutatása

- (1) A tartalom a könyvben egymás után következő mondókák felsorolásával, s mellettük a vonatkozó oldalszámmal a kötet végén található. A fülszöveg is a belívben kapott helyet a tartalomjegyzék után. A kolofon a könyv utolsó oldalán található.
- (2) A gyűjtő rövid előszava számozatlanul az ötödik oldalon található, verzója vákát. A kenyérszöveg után tartalomjegyzék helyett ún. *Indexet* találunk, mely alfabetikus sorrendben tartalmazza a mondókák címeit a megfelelő oldalszámokkal. A kolofonoldal hiányzik, helyette a kötet végén négy vákát oldal található.

Tartalmi elemzés

- (1) Mondókáskönyv, mely a magyar irodalom egyik klasszikusának klasszikussá vált gyermekverseit tartalmazza egy szintén klasszikus illusztrátor hasonlóan klasszikussá vált rajzaival.¹ Mint ilyen, talán szükségtelen a kötet esztétikai méltatása, hiszen kiállta az évtizedek próbáját, s talán nem túlzok, ha azt mondom, óvodások százezrei nőttek fel rajta. A kiadó feladata az volt, hogy a hiánycikké vált gyűjteményt változatlan kivitelben, a korábbi olvasók számára is felismerhetően jelentesse meg, hiszen a könyv magáért beszél.
- (2) Mondókáskönyv, mely évszázadokon keresztül formálódott, szájhagyomány útján terjedő angol gyerekversek gyűjteménye, nagy múltú klasszikus, a gyűjtő-illusztrátor Rackham jól felismerhető és a mondókáktól elválaszthatatlanná vált humoros rajzaival. Megtalálható itt a mondókák alcsoportjainak teljes tárháza, így a kiszámolók, csúfolók, népi bölcsességek, halandzsá versek.

¹ Hincz Gyula és Weöres Sándor neve más kiadványok kapcsán is összeforrt. A kettejük együttműködéséből született könyvek megjelenésük alapján könnyen felismerhetők (ld. 4. ábra).

A könyvek értékelése

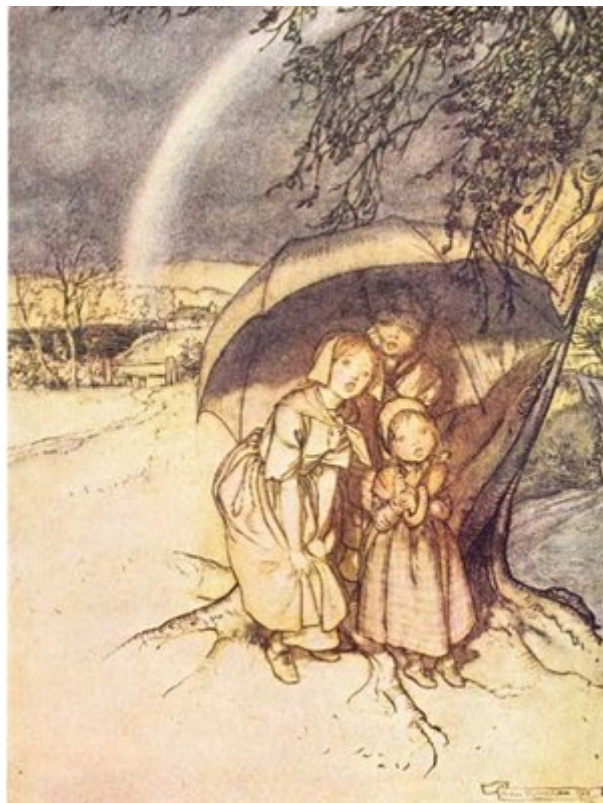
(1) A Kalligram Kiadó kevés kockázatot vállalt a könyv megjelentetésével, hiszen egy jól ismert, keresett, de hiánycikknek számító kiadvány ismételt megjelentetésére vállalkozott. Minden bizonnyal a hetedik kiadásnak is köszönhetően nem tartalmaz szembeötlő hibákat, igényes, szép kivitelű, láthatóan kiforrott kiadvány. Tartalmi méltatása pedig szükségtelen – a mű iránti töretlen érdeklődés magáért beszél.

(2) A bemutatott *Mother Goose* a Wordsworth Editions „olcsó könyvtár” sorozatban megjelent facsimile kiadványa, mely sajátosan ötvözi a klasszikus tartalmat a kevésbé igényes külcsínnel. A kiadónak nyilvánvalóan nem egy exkluzív facsimile megjelentetése volt a célja, hanem a könyv minél szélesebb közönséghez való eljuttatása. Ennek eredményeképpen – még ha az esztétikai élmény nem is maradéktalan – olyan mondókáskönyv született, melyet a szülő nem fél gyermeke kezébe adni. A könyv további érdeme, hogy az angol anyanyelvű olvasóközönségen kívül az angolt idegennyelvként beszélőknek és tanulóknak is készült, akik így megfizethető áron jutnak hozzá az eredeti angol szövegekhez.

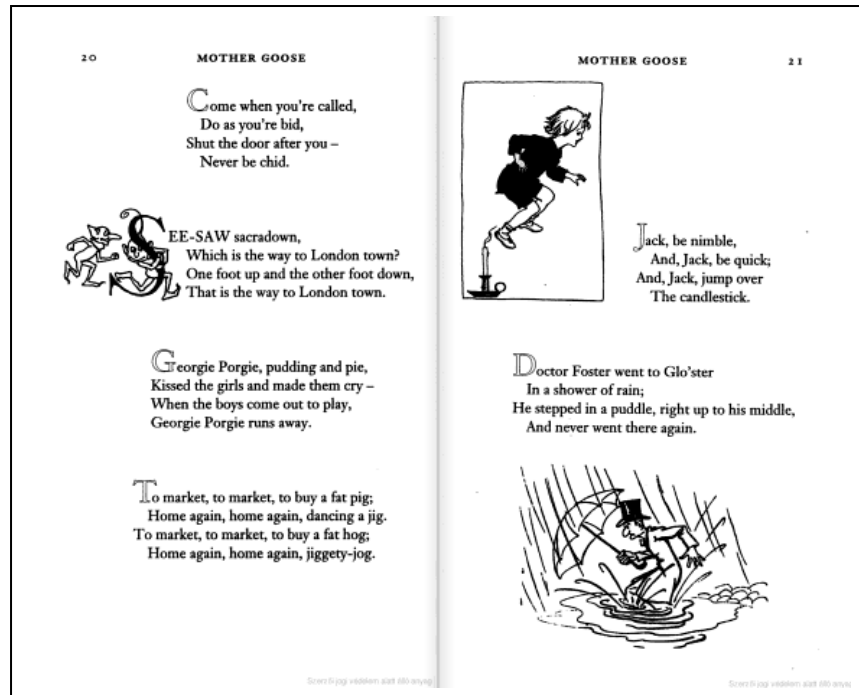
A gyermekkönyvpiacra – és a könyvpiacra általában – mindkét kiadványtípusnak (igényes kivitelű klasszikus és „olcsó könyvtáras” klasszikus) van helye és célközönsége. Egyik sem pótolja a másikat, de szükségszerűségük és létjogosultságuk vitathatatlan.

Melléklet

1. ábra: Weöres Sándor: *Ha a világ rigó lenne* borító

2. ábra: Arthur Rackham: *Rain, rain, rain, go to Spain*

3. ábra Részlet a *Mother Goose* című mondókáskönyvből4. ábra Weöres Sándor: *Bóbita* (részlet) Hincz Gyula illusztrációival.